

САНА АЛОХ

ХАЙЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 82 (7467) • 1993 сал. От ынын 13 күнү. Оштукоруныңук • Сынната 1 солк. 50 харчы.

Баатынай ханаайыстыбата Ангардас сүөһүнэн ырааппаккын

«Рынок, рынок. Однажды башлыры этакие, курбайзбит кубулубекис, урунку халыбынан олоробут» дәйрәбит хаалла баадахтаах. Бүгүн турдах ахсын аришыны истин, ноңайыны соңайарбытыттан соло булбат үлгөрээр. Рынок баражсан хардымытта оссо пантэн, шыммитарбыт да билдләрих, сатаабатарбыт да үеретишкүрдүк.

Наайыстыбатынан узеллиллэр. Бу нылгас көмігэ оле хоторун-даанахтарын баличча оғостуммуттар. Сорох-сорохтору ордук да сапатых түрдүк. Туюх ханының инициялдарынан «Сайылын» дизэң саха киңінде сұраудың-бырынан ылышар ис кирибах зат бөрнен суут-сөңөң ыларынан регистрацияланмыттар. Наистің дизигінде 20 гектардаах оттуур хо-

Бастаан утас, сүнгүнин иштэр оройуон, баанынайман барбыттары сүелүргүүх курдук тутту-бүпүүт. Калын аны од маңызыны, бу маңызыны атышынан эрэллэр үзү диз, дьонун аадырыс-твани туран, сири аны-или кийсэтийн албазби-те. Тында суюкка мас хамсаабат. Барт атылас-пatalлар да предприни-мателлэр диз дьон, дьо-гүс предприняцелар барт сотору чаанынай маңызынанан барбыттара. Итилэр оройуонига ха-ны-үйз 10-тан лаппа та-дуна анатпыштар. Сүнгү-ас тариминтэр. Балынин 15 мында сүнгүлэхтэритең ынанаа биэс, быйыл түөрт нылрайдэмшилтэр. Олору таһынан бязык-тийэр убаңалахтар, эми-да сибининильзахтар. Кырдыяга, улахан хаңа-выстыба. Бу инин-кынз байлабекиз барбыт измит-баш да ынаңды иштэрэн-буолан барал, биңиги курдук кураайы сирдэх-үүстаах дойдуга, уустук-тардаах эбээт. Улаһиттэ-ра да лизи ийзлэх ага-байзэлэрээ эрэ. Ула-киизтээнинизх нурдук.

— Озборлорбут көмөлдөхеллер. Барыга сыйтааң буолан абыраатылар. Валар ызызы хайа барадар ымыр, стөнү корсер. Василийт бет техникада сыйланынаах. Отун быллырынын үсүсүн бейзәт да оттоот динэхэе сөп. Трактористтар, огустарар, мустарар, — дизи капсаныр низдарэ Мария Семеновна.

Пудовтар эдэр ылалдар. Аға байылых — Василий Платонович лесопункта начальнигыны сыйдыбыта. Ийзлэрэ — Мария Семеновна кондитеринан үзәләэбизт. Ус оғодоохтор Улаханинара — Шарл быйыл орто оскуоланы бутәрдэ. Васялла-ра 10-иу, қыралара сөт-тәләзү нийн.

баға кыра да кеме, илли атах наада. Хайа, аны маңаңызынара бинир күнү дымалы эрэйбер үлэ. Эзин тусла реисимизх, часаттаах. Табаары экиреттиңигэ колиахх-барыахх наада. «Бу сарсын Дьюнуусайдыары озоробут онтон калэн аны Нерюнгрингэ азғынтаахпилт. Акабыт техника наадаты

Ити начальниктаабыт, көндітердаабыт даң ааспүт көмінен ахтарым биргинашалаз. Тово дистаригит. Пудовтар инине сұлаларын бағындық жа-

Бааһынаны сүлгү, ынах тэпсэр

Бааңынадарга сүйөү кириллтин туһунан айдаан ыйның үзлөт үварырын сағаттан булар эрээри, иттихи түрөттарга күттүнинэх үл төгө эрэ көстүбөт. Бу күннэртэй Хатылы. Ошукхун бааңынадарынан дааларытар сымғы, ынах тобус-толору. Маны нимдя үүре-нүйэй салдьара көстүбөт. Абаканаах бааңы, кынбытын иңи хас бурдук азенотуң эзтер баалынай ханаайыстырадан ассоциация

үүммэйтээ. Отторун үк-
сүн гастан атыыга бузу-
шан дылды түрөрбөттөр.
Айылдың кырыймчыгыт-
тан сүөвнү туттуу да
баар. Туттарбыт эттерин
атышта кэдбизис жойук-
туур. Быйыл саас туттар-
быттарыттан эмис тугу да
«едук» гыннара инктар.
Катаандадэр ара. Уүттэ-
рин күн ахсын Чуралчы-
таавы кини заводка та-
валлар. Бу обзораизни
Васялара мооб-ардаас
төмөн толорор.

— Сирбитин - усунутун нүүрэлэнэ илнинт. Союда суюга. Бымын эбн сир арчилалнарга бадалтыйбыт. Бынаартара илнинт. Агардас сүенүнэн иштия сухиутуу ейдөн-бизэн бу маадынын астыйбыт. Табаары аразе базалартан ылабыт. Уксуттар уу харчын толөөхөгүү күбәйллэр. Кыбыттар дарбыт да, маадынын курдун туспа, ойоос дэврэг эмээ наада эбн,— дээр Мария Семёновна.

Ханыгын да ишни, иккисай сыйл узләэбиз оныгтаах ишни кыңалда оностумутун этэр. Аттын да сирдәрәгә антарас сүөнүн иштис суюхтарын ту-
нунаи тыллаанааччылар дәләйинех курдуңтар. Ои-
ноңдор табаарыстыбалар, бүтүн коллективинаи ту-
туңан олорооччулар кыбыттардылар. Тыя ызылы
дымонун олою уенсабынан да ыарааты. Сүрүн оно-
нудулар бородуунсүйз атылылымлар сыйната
билигиги харчыга бука-
тын дуона суюх. Тыя ха-
наазайыстыбатын орбайону-
гар сүөнүттән ордук та-
лымастырын улабит да,
излабит да суюх.

Онон да буулбуу Василий Платонович эмээ издэвшийн, үердийнэн даваны баалынавындан баарын таллаада. Үи-харчы эргинеэр бародактнэрэ, үзэ, бородуусуйя сүбүгтэр съяналазара бууллар ижилдер да мөхсөн хэвлэхых, кылхтарын ыльзах узүүнт

дьон, ысал жбит. Былбыт
есудаларынан базаларын
торинэ сатшабыттар. Тех-
ника сыйната ыарым или
тигинэ трактор, охсор, мун-
тазар, автомашина атыбы-
ласпысттар, ити маңызын
испсипсттар. Уттот тутта-
рарга дуогабердаахтар
өзөрэри, бидингитэ үтэ-
лээжбит. Сүйү да кота-
нилээх. Бородууксүйәнэ
алтыхаха днэрн бирисэмэ
шиада. От анылык дэлз-
ий буоллар сүйүхтэрии
булунуухтарыгар сөп
жбит. Онон билдингитэ уу
хартынан киллэрниадлэрэ

ити маңызыннара. Ол да тәрілгүй халлантан буолбатын. Мария Семеновна шестендейт зabit. Тирик атылылан бергендерлерди тигзен маасса-байдын атылылан уп-хар-ча булуналлар.

Тусла бағынайынан барбыттар мәдүстәхтерниң, калләхтерин-бардахтарына, күннэг туту эмэ тобулунахтарына зэрэг табыллар ком, күп-дымл тирээзэ. Пудоатар тэрээннинээр да ону чигээтэр. Эрдэ санамынг буолан мадағынындарын сыйната атыйтардаа вар ком собу-гэр. Ону сыйльбыгт, атыыласпыт зэр барыга баллистирир. Бу да күнбала-на сухох. Кылаабынай, садалдаңын баар. Учтаз-изн-астакан, сурүн дырыктырын— сүбүләрнүн иитинин сүнүөвәр түрүсү руу этилэр. Сүбүләрнүн быллырыны ветстанция онегүн туңанан сизмалел-петтөр. Выйыл атыыр окустамиштар. Сирдәри-гәр-үоттарымгар Нэктэй-

да сайындык дың туттар баялаштар. күрүел-
иңхәрэ - ханааланыхта-
ра. Быната, ханаайысты-
банды тәрниргэ узленил-
дэрэ, онороллоро бил-
гии даңыны ишиләрингәр.
Оттон бүтүнсүү тиразн
туар үзләрэ — оттоо-
бүн. Бу баанынай ханаа-
йыстыбытын сурун иш-
идалжата уомнан зөрдү.

рабыл хас эмэ нөвүүнэн зргийрдэх бүтэйн күннэгээ кэрийэрэ, абырахтынга чанчжинта суюх. Ханаайыстыбалар маны учуутаан эбин харабылы кордехтерүүэ эрэ базнындаа суюн киниринтэ тохтуулдууну.

„ЫАННЫҚСЫТТАРЫ ЛАХАЛДЫТТАН БУЛУОН“

Инээ дээртийн энээт саадана Хатылыга уулусса-цаа нерсүбүт ишигийт, «Ха-тас Эбэ сайылтыг онгон сэлдээн үзэлнүүллэр, бы-лышмынгыттан шүүснүүзэбэттэр, онон Билигийн сайылтыгка бара да сатаа-мааг, суюхтараа буулую», — дээрэн эбийн эзлийтэ.

Баирга иштэвчилжэтийн
бэтийт дээдийн Лахал-
дьыга тийдийгээц. Ихэвчлэ-
лосондээ олонмерүүлэн ту-
рар олбуурдаах малга-
нииршилт, чуо манннын-
сыттар олорор дээлзэрээ
буолан бишрээ. Ферма
старшайа Анна Кириковна
Кривошапкина уонца ылан-
ныжыгт Параскевья Семе-
новна Захарова аймахтын-
дад эбиг, иккизэн бишр тал-
ганааээс олородлор. Парас-
кевья нэргэн Родион Сте-
панович ферма бостуута
эмзэв базра.

— Сайылышка бес ыйын турғанда табаарысты баа инин з күнүтөр тахсыбылыш, низиэ да бирза илик.

—диэн сабалысыр Анна Кириковика.—Мантан сыл-
дьын үзэлиибит. Сайылымы-
пты суол айада буолан
сурдаах үүрэзмээх-аразын-
наах, оболоох-уруулаах
мал убүлдята көтөр сиро,
итирик-кутурук дыон сыл-
дьалларыттан дынисинэн
былдырышыниттән ыла
дынабиттән уунан үз-
лииргэ күнэллиишилл. Сарсызарда 5 часстан ман-
тан хонгибут. Кизээ ыным-
мытыгар сайыльника 5
аңгарга баар буолабыт. Би-
лигийн күнүсүкү ыам тэ-
рилээ илли, эбии түүт та-
пар массынаны сүүртэх-
тэринэ күнүсүклүүхпүт.

Дээ, манын төттору-
таары нээлт-бара сымдьсан
үзлинир ус ыланынкыт-
таах Ферма төвөхачча үү-
ту-аны ын, туттараи
ицэр зөйтий? Бүгд түнүнан
Анна Киркионна, улэз-
хамнааса эриллийнт ки-
хи бийнээлтийнан, лоп-
бааччы бынхааран кэлжэ-
битии истэг опорон, бары-
хастмын да ныраа сөвлөр-
хийн чадварын тогтоо

доох ыал ийзлэр оллоо сибидынан сыйдьян, онно тийин ферма ынахтарын ыал, манса калып дынээрийн-үүттарын нөрөн-истэн, чөн-аллара тутан съиньшанар да бокууда суюхтарыттан. бэйзэм эмиз саанын тухары ыланынысyt ийзлэх буодамын, кырдыгы, айна санаатым.

эмиз баараы олороон». Хайа дьоллоотхортог оттуур ходуна аланан, тиксан эзэр буолла. Мин саныбар, бу Сэмзинэх Боккуойта нурдун саастарын тухары хотойтон тахсыбанка үзлээбит дьон шаана албааттара суюх булуухтаахтар. Оттуур сир бастаан кинилэргэ азаматынха кинийхээ уру-

Бу күннің оңкулдары-
тар, арай, оройуюн уозна
күорат күн лайы кыргы-
з-кырган мәбәнның;
көйіндер ынаңтааң ма-
ны хотуттарын, салтар,
бикер наңызда устата ара-
зан үләлтер буол. Со-
тено эр ыраахха үтсөн
иууңунараллар, уунан
таан баралдиңтасын?

тиналлэр, эстебиттерин-
быстыбыттарын суланал-
лар эт. Оттон бу тыа
сирии боростуюй үзөйт
дъахталлара нинизер бу-
гүгүгү күнинээзи ыйтал-
жалара, олохторо-дъанах-
тара хайдах эрэ маянын
эрэ буолуухтаабын кур-
дук сананан сайгата суюх
жылдарда түштүктүлдү.

П. СЫРОВАТСКАЯ.

ЧУРАПЧЫ КОНФЕРЕНЦИЯТА — 1965 сүл

(Салғынта. Ишниң ханының 80-ые №-тар көрлөө)

Борисов С. З. тус байэтин салалттыман бурдугу ыным ишнэ наана сарбызынын 1939 сүллаахха Саха сирегэр 108900 гектарга (ол ийнгөр 103300 гектарга туорахтаах бурдук) ынтар эбет буюллахынына, билгиин 104300 гектарга, ол ишиттэй туорахтаах бурдугу 55900 гектарга, ынтар буюллубут. 1960 сүллаахха 5,9 ц, 1963 сүллаахха 2,4 ц бурдугу, түншленинде 49—34 ц хортуюшбуу, 105—93 ц соктогот сакчылар.

Орбуюнашы партийнай конференция уураацар мааник этилори килдербиз. Бастанытынан, Борисов, Адаев тым хандыйстыбыздан салайычка оросунтурудулар.

Борисов С. Э. колхозаты беденгүстүү күлүк артуларин кишинир, ал-бынныныр, сыйна уонна буюрутулаш суюлга турунта. Сергей Васильев «Кызы» ханымка учаас-салары эниция, колхозаты кинин бойнуктэргэ түмүннүү утары сонтоох жетатыбы суруйбута. Ошно боком пленумитар Борисов кининин эңордии тыл эниция. Борисов байэтинин хаяльдаш улалдох колхозары бүтөбөздүнүр, кинилэр онгорбут сыйналарын уонна республика билдирилэх советской партийнай исадардарын олово суюх үлтү сыйнныларын, Борисов личиноң культуван си-бийстөн ССКП КК берз-бизаржандырагэр уонна тэрездин түмүктэри онгоруугар кордөнөрго. Республикада тыла ханаайыс-табатын оро кетөвеге, тахсыбыт хаяллылары туоратарга көмөнү онгоруугар Кинин Коопиттеттан кордөнөрго.

төзөткөркин саба өттүүр уулга турунна. Обном биотуу чылдыштарин этилээш кынта ваксыбат, бозоттин личнобынын тұрдатэр, артистың, советской ординар оруулларының наимесстар, т. Хрущев сынынарьын салгымыр. Т.б. Автозеев И. П. тиз жаңа шынындыбытынын ер сымларға мәлійар. Борисов личношыгар сүттүрүйер, шиншиллүүр, спрайт корбөх буюар. Оюн бу дуюннасса бое суюдун байзитинен дөрдө.

Борисов шинши кытта
и себүләспәтән бары-
н унұлталаан, саба бат-
сан обикон бастапы се-
старынаң инициатива да-
туарлық олондо. И Е

саствабыгар күштәрарга.
Көлөсүнгө барыта 36 ки-
ни суурыйтарбыстаса 24
кини эшила. Барыларын
да этиилэр Тимофей
Гаврильевич обүтәр-санас
тыгар сәп тубәнәр.

Уруқсултуу орбуюн үзгүүн-хамианын түнүнән эрэ буолбакын, обном секретара С. З. Борисов, И. П. Ардеев түстарынан сыйны критикалаах этиндөр буолбуттара. Конференция жыттылаахтара ол тумур-гер уейн этиллибет телеграмманы Брежнев аатыгар ышапыттара.

图 1-2-2 22

должности начальника управления по испытаниям пакуза золота, произшедшего в результате создания Воронежским управляемого колхозом-гиганта им Эрика Эрикссона. Четвертый день мы не работаем на производстве. Пора образовать бюро и расходиться по дальним участкам колхозов. Просим срочного вмешательства ЦК — члены райкома Ефимов, Кривошапкин, Дьячновский».

Ити телеграмма
ылаает. КК секретара Д

КЭРПЭСТЭВШЛ

Бүгүн биңни мұннаннан
бүт харыннаах діоммут
сүүрбұт көпнүт, соңынан
бүт кәрүләзбіт тереабут
тердің тәжібердің жаңы
ситиһергә биір кыттаах
санада каллабіт. Биз-
байзбұттың ессе туғы зра-
злабын кытайлан эпітебіт.
Оччотообу илбіркім та-

төрөт түүлээлэрнэгээр, ыалдлын буолбут хатын чадраа алардаах нүүрэгэй-дээх кырдалларыгар. Бутгын бийнги иэллибит 50 смыг устата ытын дьоммутагар иэстээх нурдух авынныг бүччум санасытын толороору, үнинилэри наринастсан аанаары, ол шиний туллангааббит бетон олбохгоох, хоту дойдуй тынайыс айылчтын, суурба таас хайаларын, урдук хайыр муунун санатар наачмынныгы аанаары. Тинимот-түгээмжтэй олохтон хортгуйан, ыалдлын бийнги хэршигинаах дьониорбут очтогобу ишүүркээн газартаах, дүүдэх норуун эзэх кеңерүү оболорун бутгымсуулэрин ортолоругар бвааллар, учууталлар, врачи, инженердэр, поруот ханааийстыбатын арас салааларын специалистара, механизатордар, чудуу үзүүнтээр. Сорохтор одох ыараханыттан қытайч уерзэмжтэхтэрэ. Ол тынан бааран үтүүс субастаах улзлээринэ оройтуон киэн туттар дьониорунаан буолбуттара, дъольдоох дынэ кэрэгийнэр танталлаах нүн-кубэй ийзлэрэ, танталлаах аза байыллыктара.

Кеңерүү содулуттан төнөөх кескилбет сарбыллыбытын туюк азасан сатып барай! Ааспыты ирэхор непсэтэн, ахтынан дьоммут эргиндердэрин түрүорбут курдук санаан таңбасат-бай.

Пәннаматының күнінен Өлеңен рүспүт кырмылды тохтор умахтаах биңрәктәрин, әбазин оройынугар эсабыт быстыбыт сирдәрбитеңлиләрин, мас көлүөнәз-зәх талшығаннан, саңыгар түлүүс дәнени биләттәх, күтүүпсан вәз өлүлүбүт биракый мас холбұнабын көрөбүт. Бүгүн манна иттаттан, Булунтап, Уус-

тардастыбыт. Келүенз ыч-ченнарбыт пәннаматының харыстыыхтара, ессе түпсаран, сияэрэн биңрәкхтара, дыон түптаан төвөрүнәр сира оноруохтара, саас-үйэ тухары аймах билэ дыоннорбутуи абыннара, саната туруохтара.

ит-биригээдэлэри билүүн да ким эмз атыгырымын рүү сүүдээ этээ, бу тунуу ыйытсыбар культураравленнэтын эшнэгтээх шийнээс бу курдук этэр— орчуу өргүтээр, кырдын, ит-биригээдэлэри фермаходунаа мэлдэн уероосоллер эта. Итийн эхан культура дынээрээ хамнастаах үлээчтээх 66-лар дэхнээр балллаа. Быыл орохуон кинотеатрийн 8 кинотеатр агитигээдээн төрийнэр санаагээжүүт, кинилэр күнүүнүү чинькыстартга, отчуттуга концертвахтара, иттихи концертарын изийнээр харчыга неруухтээр.

Ун-харчы, транспорт да суюунан ыреатар, тэлэхийн ээр имахныт суюх, онон сорох нырмы сирдэргэ түгийэрбүтин зэрнээрбеппинт.— дээр А. Н. Пудова.

Онон дээ, оройнуммуут культуратын үзүүлэлтэрээ нээлийншээрээ ынса тахсан улалингээ бываан-сорук оюгостон аны күнүүнчнүүтэн үзүүн сааралыахтаахтарытсан, бакас, бүтэйдин астынайын эрэ. Ити улугэр биэр управлениега түорт отдел үзүүлээн түгийнэн-тарьцаан бардаачнаа тухох ишгэхтэй суюбай? Арай эмзээ чинхүүтүүтэн нэээн ишгиз дус, ама?

П. СЫРОВАТСКАЯ

КУЛЬТУРА ТЭРИЛТЭЛЗИГЭР

БИИР СИРГЭ ЧӨМӨХТӨҮӨЛӨР

Аасыт издизэ бутуута оройоннацы культура управлениетыгар сильдан бу управление начальнигын надры кытта. Улээ солбуйгаачтын Аида Николаевна Пудованы көрсөн культура үзүүнтэрэ сайнагыг ижимэ тухох улэши-хайваны ынтыахтаахтарын, наалар өртүүрэг управление хамнын хамыхаларынан салгын улзалинхтээрийн турунан ынтыгаслыншар хини бу манийн энгийтээгээ.

— Бу күннэргэ үзэхит-тарбийн суручиж ус-пускаа мыйталаатыбыг, Сорохторо өрөмүүнгээ үз-лийлэр. Калэр сийлаачы үзбэхитээр нийца уларытынхары киллэрээр буулду-бут, од нурдум нацныиз-ньээ мыйтэллар культур-ний-сырдатар үзэн хаач-чыныга управлениеева тухотууд отдел тарийнхээ

Олору билимнің рәр буолааха: история, этнография, отдела — оройың иеторалық үеретизде, музейдар үзләрни суруп иуең. Норуот айымның түн уонна избилишениң смыньяланғын тәрійин отдела — кулуултар үзлемдік, уус-уран самодеятельноғы, народнай театрдыры, коллективтары салапты.

системата эмис улары-
нындаах. Бу дың управ-
ление хөтүүрата буолуу,
ниинин оройчоонаары
культура дынатигэр керде-
реп буолохпүт. Быйыл
кулууптар оромуннанынгыр
бөлүгүүн солкобай ке-
рүллүбүт, ол толору кыа-
бынан оромуну ыттарга
хайды да тийибöt, онон
сорох кульдүрт кы-
раскалапташтарына эрэ-
башынба күнлиг

бипрдии инномеханикы
тохторотро таңдыйдигит. Ол
оннугар методист-инноме-
ханик дың баар буолуу.
ниин Культура дынатик
эмис бинир улактигин
буолар. Тумұртазай эттак-
хә ининки былаң албөх,
— дикт. Аниша Николаевна.
Кини оссе маны тайынан
анад үерзаттах специа-
листар ким оскуолада,
кисы бағынай жаңайыс-
тыратын болб

бальыма курдук.

Культура тәрілтәләрінің 273 қамнас ылар специалистардаға жыл, үләниттердәр дағыншыл, онында киносессиялардың барлық тәрілтәләрниң байыл оссо алғанын.

Тыбытатыгар барбылтарым ахтар. Ол да гылышар сұнныңын тыа нағизилентерінің наадрдәр тиіндер ишилдер динр.

Сайынтың көмкөз үргүг илга фермаларынан, күкін үйгүнү сөмөзор ходунада

Инки музикальной ос-
куола, инициативы библио-
текчай система уруккула-
рыттай уларыйынга суюх
үзгөнштэрә. Штат сар-
быллытын этэр буолдах-
буна-хата сыйдар түрк си-
рин үзгөнттэргәр инки
сир сонунуң көспиң. Ур-
дукү быллас сокуоннарын,
дәланалларын билүйнен-
рәр. ыры-үнкүү кэни-

